

Wyzwania, które przed prawem prywatnym stawiają zjawiska niestandardowej współpracy i współdzielenia dóbr oraz usług, nazwane już w teorii – ekonomią współdzielenia (*sharing economy*) – wymagają uniwersalnej odpowiedzi, która pozwoli stworzyć porządek prawny na sposób regulacji, ułatwiający ochronę praw osób, które zaangażowane są w takie zjawiska. Zmieszanie, na różne sposoby, najmu ze sprzedażą stanowi od dawna znak czasów w prawie prywatnym. Jest to znana tendencja w prawie niemieckim, gdzie najem mieszkań stał się bardziej atrakcyjny niż ich kupowanie; w powszechnym użytku ostatnich dziesięcioleci na dobrze zadomowiła się umowa leasingu oraz już nie tak powszechnie stosowana umowa timesharingu. Teraz zaś wszyscy stają przed zjawiskiem zdecentralizowanego i oddolnego sposobu udostępniania apartamentów, samochodów, a wreszcie programów i pamięci dysków w chmurze obliczeniowej, czy społecznie tworzonej waluty bit-coin. Prawodawca próbuje regulować zjawisko nieformalnego udostępniania usług i dóbr, dopasowując je do określonego typu kontraktu, ale zazwyczaj zanim dojdzie do ukształtowania dogmatycznej natury takiej umowy, mija dużo czasu. Najczęściej prawodawca ogranicza się tylko do kwalifikacji podatkowej danego zjawiska, co nie rozstrzyga wątpliwości w prawie prywatnym, lecz rozwiązuje problem z punktu widzenia Skarbu Państwa. W istocie pragmatyczne rozstrzygnięcia prawa podatkowego ukazują, że fenomen odpłatnego korzystania z dóbr i usług może być postrzegany jako jedno zjawisko, niezależnie od dotychczas znanych nazw kontraktów, iż można spojrzeć na dogmatycznie rozróżnione kontrakty, jako na jedno zjawisko. Wszak stosowane dzisiaj podstawowe typy kontraktów służących korzystaniu z dóbr i usług powstały przecież w efekcie swobodnego kształtowania konkretnych sytuacji przez rzymskich jurystów za pomocą tego samo środka ochrony prawnej: *actio locati* i *actio conducti*. Rzymska *locatio-conductio* zainspirowała naukę prawa do ukształtowania umowy najmu, dzierżawy, o dzieło, świadczenia usług. Sama zapowiadała już umowy leasingu i o świadczenie pracy, a zawsze postrzegana była jako wspólny punkt odniesienia dla zjawiska udostępniania wartości majątkowej. Wiele wątpliwości prawodawczych może znaleźć swoje rozwiązanie, jeśli na fenomen udostępniania wartości majątkowej spojrzy w sposób holistyczny, wykraczający poza stypizowane kontrakty i dogmatyczne, a wręcz pandektystyczne rozróżnienia. Z tego powodu realizowane badania będą zmierzały w kierunku ustalenia dlaczego rzymska *locatio-conductio* spełniała funkcję jednolitej siatki pojęciowej dla różnorodnych umów korzystania z dóbr i usług. *Locare-conducere* to stała normatywna rzymskich umów; to zasada działania odpłatnych kontraktów korzystania z cudzych dóbr i usług. W tym celu konieczne będzie ustalenie jej struktury prawnej, a następnie przy wykorzystaniu metodologii prawa prywatnego i porównawczego ustalenie, czy dzisiaj możliwe jest wyabstrahowanie takiej wspólnej struktury udostępniania wartości majątkowej: czy *locatio conductio* przejawia się we współczesnych umowach korzystania z cudzych dóbr i usług. Próba odszukania takiej struktury będzie wiązała się z zaproponowaniem, jaki kształt i sposób jej regulacji może być najbardziej użyteczny dla współczesnego prawa, jako katalizatora przemian społecznych i gospodarczych.

Jako pierwsza będzie badana struktura prawna rzymskiej *locatio-conductio*. W drugiej kolejności będą analizowane tradycyjne formy udostępniania wartości majątkowej stosowane w zachodniej tradycji prawnej: w prawie polskim i w prawie porównawczym. W trzeciej części projektu badania skupią się na nowych formach udostępniania wartości majątkowej stosowanych we współczesnych porządkach zachodniej tradycji prawnej. Wnioski zgromadzone na podstawie analiz prowadzonych w tych trzech obszarach pozwolą na wyabstrahowanie zasad oraz zależności, a w efekcie struktury prawnej, która mogłaby we współczesnym prawie pomóc w interpretacji i stosowaniu istniejących typów umów do szeroko pojętego fenomenu udostępniania wartości majątkowej. Odniesienie do myśli rzymskiej jest zasadne, gdy nakierowane jest na analizę źródeł rzymskich, a zatem fundamentu, na którym powstała zachodnia tradycja prawna. Spojrzenie na prawo, jako na zbiór dostępnych rozwiązań, wymaga odwołania nie tylko do aktualnych porządków prawnych, lecz także do innych uniwersalnych rozwiązań, które przechowywane są w rzymskiej myśli prawnej. Nowe wyzwania, która świat współczesny stawia przed prawem, nowe zjawiska społeczne i gospodarcze, wymagają konceptualnego przewartościowania dotychczasowych rozwiązań. Metoda pracy naukowej, która łączy analizę dogmatyczną z perspektywą historyczną oraz prawnoporównawczą służy zarówno rozwijaniu pełniejszego zrozumienia modelowych rozwiązań prawnych, jak i prowadzeniu badań, które mogą stać się użyteczne dla współczesności.

Na potrzeby projektu analiza prawnoporównawcza przeprowadzona będzie w porządkach prawnych należących do zachodniej tradycji prawnej. Zatem będą to porządki prawne zarówno tradycji kontynentalnej (*civil law*), jak i anglosaskiej (*common law*), a także porządki mieszane, łączące elementy obu tradycji: *mixed jurisdictions*. Ponadto, w badaniach zostaną uwzględnione również rozwiązania tych państw, które pozostają pod wpływem zachodniej tradycji prawnej, jak Chiny, Japonia i Indie. Z uwagi na przedmiotowe zagadnienie, którym jest udostępnianie wartości majątkowej perspektywa prawna będzie rozszerzona o elementy badań ekonomicznych, socjologicznych i filozoficznych. Wartość majątkowa rozumiana jest szeroko jako rzeczy materialne i niematerialne, własne umiejętności i zdolności, czy własna praca. W związku z tym, istotne będzie odpowiednie przeanalizowanie struktury współczesnych zjawisk gospodarczych i społecznych, w ramach których następuje udostępnianie wartości majątkowych, tak aby wydobyci uniwersalne argumenty prawne.